

ŞIRNAK T TİPİ KAPALI CEZA VE İNFAZ KURUMUNDA DEVAM EDEN AÇLIK GREVLERİ İZLEME VE HAK İHLALLERİ RAPORU

A. GİRİŞ

Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda 2020 yılının Aralık ayından, 2021 yılının Ocak ayına kadar birçok tutuklu/hükümlünün ailelerinin, aşağıda isimleri bulunan kurumlara cezaevinde devam eden hak ihlalleri sebebiyle açlık grevlerine başladığını ve halen devam ettiğini, sağlıklarından endişe ettiklerini bildirmişlerdir.

Ailelerin açlık grevlerine sebep olan durumlar ile açlık grevi sebebiyle maruz kalınan hak ihlallerinin olduğu yönündeki iddiaları içerir başvuruları ve talepleri üzerine Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu'na aşağıda ismi bulunan kurumların üyelerince 08/02/2021 tarihinde ziyaret gerçekleştirilmiştir.

B. AMAÇ

Bu çalışma ile cezaevinde yaşanan açlık grevlerine sebep olan durumlar ile açlık grevi sonrası karşılaşılan tutumlar ve var olan hak ihlallerinin ayrıca geliştirilen uygulamalarla artmasını engellemek Şırnak T Tipi Ceza ve İnfaz Kurumunda devam eden hak ihlallerine ilişkin gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması ve neticesinde gereken hukuki başvuruların yapılması amaçlanmıştır.

C. GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELER

Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı'nın cezaevinden sorumlu Cumhuriyet Savcısı, Cezaevi personeli ve idaresi ile görüşülen tutulu ve hükümlülerin beyanlarından edinilen bilgilere göre 08/02/2021 tarihi itibarıyla yaklaşık 45 tutuklu ve hükümlülerce, Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda ikişer gruplar halinde beş günlük süresiz dönüşümlü açık grevine başlanmış ve grevin halen devam ettiği, taleplerinin karşılanacağı güne kadar devam edeceği tespit edilmiştir.

a. Tutuklu ve Hükümlülerle Görüşme

Ziyaret edilen mahpuslardan alınan beyanlar ve ziyaret esnasında tarafımızca yapılan gözlemler neticesinde yaşanan hak ihlalleri ve tespitlerimiz aşağıda izah edilmiştir:

- Şırnak T Tipi Hapishanesi'nde 07.12.2020 tarihinde 5 mahpus İmralı tecridinin sonlandırılması ve hapishanelerde artan hak ihlallerini protesto etmek amacıyla dönüşümlü ve süresiz açlık grevine başladıklarını belirtmişlerdir. Bu tarihten itibaren 5 gün aralığıyla grevin sürdüğünü ancak ikinci grupla beraber ikişer kişi ile devam edildiği aktarılmıştır. Görüşmenin yapıldığı 08.02.2021 tarihi itibarıyla iki kişi aynı talep ile grevi sürdürdüklerini, taleplerinin demokratik kamuoyu tarafından duyulması ve taleplerinin karşılanması gerektiğini belirtmişlerdir.
- Görüşülen mahpuslar ve diğer ilgili yetkililerin ifade ettiği üzere gerçekleşen açlık grevleri, COVID-19 salgınının ilk başlarından itibaren devam eden genel su sorunu ile neredeyse hiç verilmeyen sıcak su problemi, elzem ve acil durumları bildirir hiçbir yazılı dilekçenin muhatap bulunmadan cevapsız bırakılması, koşullardaki doluluk oranları, bazı mühim hastalık ve yaralanmalar olmasına rağmen revire çıkma imkanlarının yok denecek kadar az olması, temizlik malzemelerinin yeterince temin edilememesi, tecrit, koşullardaki doluluk oranları, yemeklerdeki gramaj ve hijyen sorunu, mektup haklarının kısıtlanması gibi sebepleriyle gerçekleşmiştir.
- Görüşmelerde edinilen bilgi ile yaklaşık 45 kişi açlık grevine başlamış ve ikişerli gruplar halinde, her grup toplamda 5 günlük süre ile açlık grevine devam etmektedirler
- Yapılan tüm görüşmelerde ortak sorunlardan olan; dilekçelerin muhatap bulamaması, işleme alınmaması ve hatta kaybolması tüm hükümlü ve tutuklunun sorunlarının başında gelmektedir. Tutuklu V. E. ile yapılan görüşmede bu konuda kendisinin de bir sorun yaşadığını, 22 aydır sürekli koğuş değişikliği talebi yaptığını ancak henüz talebine olumlu veya olumsuz hiçbir yanıt alamadığını beyan etmiştir. Bu yönde diğer tutuklu ve hükümlülerin de birçok sorun yaşadığı durumlar söz konusu olmuştur.
- Yine görüşme gerçekleştirilen tutuklu V. E. kendisinin ekstra ücret ödeyerek ailesine gönderdiği mektubun dahi ortadan kaybolduğunu, görevlilere akıbetini sürekli sorduğunu, artık mektup hakkında kendisine bilgi verilmesini, aksi takdirde cezaevi savcısına şikayette bulunacağını bildirmesi üzerine görevlilerce haklarında şikayet olması durumunda bir daha mektup gönderme olanağını bulamayacağı şeklinde tehditkâr tutumla karşılaştığını beyan etmiştir.

- N. K. ile yapılan görüşmede açlık grevi sebebiyle kendisinin mektup cezası aldığını bildirmiştir. Ayrıca tüm görüşmelerde hapishane içinde mektup göndermenin yasaklandığını beyan etmişlerdir.
- Görüşme gerçekleştirilen E. A. isimli tutuklu ile diğer görüşülen tüm mahpuslar koğuşlarda yerde yatanların olduğunu, hapishane kapasitesinin çok üstünde tutuklu ve hükümlünün bulunduğunu, bundan dolayı da daha çok mağduriyetlerin yaşandığını aktarmışlardır. 14 kişilik koğuşlarda 16-17 kişi kalmaktadır.
- Yapılan görüşmelerde en önemli sorun revire çıkma ile sağlık hizmetlerinden faydalanma haklarının neredeyse tamamıyla ihlal edildiği bilgisine ulaşılmıştır. Yine görüşme gerçekleştirilenlerden V. E., kaburgasından yaralandığını, sancılar içinde kaldığını ancak yine de 8.günün sonunda ancak revire çıkabildiğini beyan etmiştir. Yapılan diğer görüşmelerde de benzer sorunlar olup A. A.'nın aktarımına göre koğuşlarında 80 yaşından yaşlıca N. isimli bir mahpusun olduğunu ve birçok hastalığı bulunduğunu, sürekli revire çıkma, hastaneye sevk etme taleplerinin bulunduğunu ancak taleplerinin karşılanmadığı, hayatından endişe ettiğini vurgulamıştır.
- Birinci sorun olarak görülen sağlık hizmetlerinin ciddi anlamda yetersizliği her görüşmede ortak sorun olarak tarafımıza aktarılmıştır. Kronik hastalığı ile çok acil vakalar ile kırık vakaların haricinde sağlık hizmetlerinden kimsenin faydalanmadığı, mahrum bırakıldığı bildirilmiştir. Nitekim Z. K. ile yapılan görüşmeden çok ağır olan diş sancılarının dahi dikkate alınmadığını beyan etmiştir. Ve bu konuda yeterli ilaç sağlanmadığı, sağlanan ilaçların da çok geç verildiği söylenmiştir.
- Hapishane kurulduğu günden beri devam eden bir diğer sorun ise su sorunu ile bilhassa sıcak su sorunu devam etmektedir. M. A. Ç. ile yapılan görüşmede geçen haftalarda yaklaşık 13 saat boyunca kendilerine hiç su verilmediğini bu şekilde kesilmelerin zaman zaman yaşandığını ve kendilerine su kesintisi olacağını beyan edecek herhangi bir bildirim dahi yapılmadığını söylemiştir. Yapılan diğer tüm görüşmelerde sıklıkla suların kesildiğini, haftada sadece iki gün ve yine sadece 40 dakika olmak üzere sıcak su verildiğini beyan etmişlerdir. Koğuşlarda zaten sayıları, kapasitenin üzerinde olan tutuklu ve hükümlülerin 40 dakika içerisinde yıkanmalarının olanaksız olduklarını aktarmışlardır.
- Ayrıca bir diğer sorun olan temizlik ve hijyen malzemelerinin temini halen yeterince sağlanmadığını beyan eden tutuklu ve hükümlüler, sürekli bu konuda

bakanlığın ilgili komisyonuna mektup ve dilekçe yazdıklarını bildirmişlerdir. COVID-19 salgını sebebiyle günümüzde hijyenin hayati önem taşıdığını ve bu konuda hayatlarından, sağlıklarından ciddi endişe duyduklarını belirtmişlerdir.

- Revire çıkma halinde yeterli sağlık muayenesi ve tedavi almama veyahut revire çıkarılmama ortak şikayet konusu olmuştur. Revire çıkma taleplerinin gerekçesiz şekilde bekletildiğini, revire çıktıktan sonra tedavilerin ilgili doktor uzmanlık gerektirdiği için yerine getirilemediği, sevklerin ise beklediği, ilaç verme şeklinde revir işlemi yapıldığı, ilaç ücretinin kendilerinin hesabından karşılandığını belirtmişlerdir.
- COVID-19 salgını kapsamında alınan tedbirlerin yetersizliği tüm mahpuslarca ortak şikayet ve kaygı nedeni olmuştur. Gerekli temizlik ve tıbbi malzemenin kendilerine verilmediğini, dezenfektan alma taleplerinin reddedildiği, suların olmaması nedeniyle gerektiği şekilde kişisel hijyenlerini sağlayamadıklarını, kantinden talep edilen malzemelerin ise tedarik gerekçesiyle az veya geç verildiği bunun da sağlık konusundaki kaygılarını arttırdığını, bu konudaki şikayet ve taleplerinin ise yine hiçbir olumlu veya olumsuz bir yanıt alamadıklarını beyan etmişlerdir.
- Gönderilen mektupların geç verildiğinden (kimi zaman 1 ay kadar) şikayetçi olduklarını, nedeninin sorulduğunda PTT'den kaynaklı gecikme olarak söylenece de hapisane genelinde benzer gecikme yaşanmaması nedeniyle, hapishaneye ulaşma sonrasında kasıtlı olduklarını, geç verildiğini düşündüklerini, mektup tesliminin de düzensiz olduğunu, kimi zaman gündüz kimi zaman akşam saatlerinde teslim edildiğini iletmışlerdir. Yazılan mektupların keyfi olarak engellendiği, kendilerine iade edildiği, mahpuslar tarafından ortak olarak ifade edilmiştir.
- Şırnak T Tipi Kapalı Hapishanesinde genel olarak sosyal aktivitelerin kısıtlı kullanıldığı, COVID-19 sonrasında ise kullandırılmasının durdurulduğu, sadece spor aktivitesine sınırlı süreyle izin verildiği aktarılmıştır.
- Mahpuslar, yapılan görüşmelerde haftada iki gün olmak üzere kendilerine kahvaltı verilmediğini beyan etmişlerdir. Yapılan bir görüşmede de yemek içinden taş ile poşet çıktığını beyan etmiştir. Yemeklerin yeterli ölçüde (gramaj olarak) verilmediğini, yemeklerde özensiz davranıldığı, çok yağlı veya pişmemiş olabildiğini beyan etmişlerdir.

- Son olarak da görüŖülen tüm tutuklu ve hükümlüler, açlık grevine katılmaları sebebiyle kendilerine disiplin suçu verildiğini, kimisine spor aktivitelerinden kısıtlama kimisine mektup hakkından kısıtlama kimisinin de telefon hakkından kısıtlama ile karşı karşıya kaldıklarını beyan etmişlerdir.
- GörüŖülen mahpuslar, Şırnak T Tipi Kapalı Hapishanesindeki su sorunu, sıcak su sorunu, revire çıkarılmama, yeterli derece sağlığa erişememe, kantin problemleri, oda değişim taleplerinin bekletilmesi, mektupların gecikmeli verilmesi, iç yazışmanın engellenmesi, tecrit vd. mevcut koşullarındaki hak ihlallerine karşı açlık grevine başladıklarını ve anayasal hak temelli insancıl taleplerinin karşılanacağı güne kadar dönüşümlü olarak açlık grevlerine devam edeceklerini açıklamışlardır.

b. YETKİLİLERLE YAPILAN GÖRÜŖMELER

Şırnak Cumhuriyet Başsavcılığı

Şırnak Adliyesi Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu'ndan sorumlu Cumhuriyet Savcısı ile yapılan görüşmede su problemi, revire çıkarmama, açlık grevinde bulunan mahpuslar arasında hastaların bulunması, dilekçelerin cevapsız bırakılması, temizlik malzemesinin yeteri derecede verilmemesi, su verilmemesinin Covid-19 koşullarında daha hayati önem arz ettiği, kantin eşyalarının pahalılığı ve kalitesizliği vd. konular hakkında görüşülmüştür.

Görüşmede Savcı, “Kendisinin belirtilen sorunların büyük kısmından haberdar olduğu; revire çıkma probleminin bahsedildiği gibi olmadığı, bu konuda gelen bütün şikayetleri bizzat değerlendirdiği, doktorun gün boyu cezaevinde tam mesai yaptığını, kötü muamele iddialarının gerçeği yansıtmadığı, su probleminin Hapishanene özgü bir problem olmayıp Şırnak genelinde sıkıntı yaşandığını, bunun çözümü için daha önce Belediye ile yakın çalışma yürütüldüğünü, artık kesintilerin yaşanmadığını, sıcak su sorunu ile ayrıca ilgileneceğini, gerekli çalışmanın sürdüğünü, Şırnak Hapishanesinde Covid-19 vakası olmadığını her türlü tedbirin alındığını, temizlik malzemesi dağıtımının yapıldığın son olarak da neredeyse her koğuştan günde yaklaşık 30-40 dilekçe yazıldığını cezaevi idaresi ve kendisinin bu konuda çok yoğun mesai yaptığını her talebe bazen yetişemediklerini ayrıca taleplerin yüzde sekseninin koğuş değişikliği ile ilgili olduğunu ancak her koğuşun zaten dolu olup yaşanan salgın sebebiyle bu konuda risk alamadıklarını” ifade ederek iddialarımızı kısmen kabul etmiş kısmen de kabul etmemiştir.

D. TESPİT VE GÖZLEMLER

1. Şırnak Hapishanesinde halen 2 kişinin açlık grevinde olduğu, beyanlarına göre Türkiye'nin birçok hapishanesinde sayıları yüzleri bulan mahpusun, İmralı Hapishanesinde bulunan Abdullah Öcalan ve arkadaşlarına uygulanan tecridin kaldırılması, kendilerine karşı insan hakları ihlallerinin sonlandırılması talepleriyle süresiz ve dönüşümlü açlık grevinde oldukları anlaşılmıştır. Devam eden bu açlık grevinin daha vahim ve ciddi tabloların ortaya çıkmaması için taleplerin demokratik kamuoyu tarafından duyulması, siyasi iktidarın bu husustaki sorumluluğunu görmesi, Türkiye yasalarına bile aykırı "Tecrit" uygulamaların son bulmasını diliyor, siyasi iktidarı bir an önce sorumlu davranarak hapishanelerdeki tecridi kaldırmaya davet ediyoruz.
2. Cumhuriyet Savcısı ile görüşme esnasında çözüm odaklı yaklaşım sergilendiği ifade edilerek haftanın en az bir günü Hapishanede olduğu, mahpuslarla görüştüğü, hiçbir mahpusun kötü muamele, darp şikayetinin olmadığı ifadesine karşın görüşülen mahpus koşullarıyla (B2, B7, B9, B12) ile görüşülmediği mahpusların verdiği bilgilerden anlaşılmıştır.
3. Yazılan dilekçelerin işleme konulmaması, cevap verilmemesi, kaybolduğu şeklinde cevaplar verilmesi, akıbetleri hakkında habersiz kalmalarının ortak ve sürekli olarak uygulanması dilekçe hakkının hak arama özgürlüğünün ihlali mahiyetindedir.
4. Mahpuslar COVID-19 salgınına karşı yetersiz tedbir alındığını, gerekli temizlik malzemelerine erişim olmadığını, su sorununun kaygılarını arttırdığını belirtmektedir.
5. En temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacının uzun süredir çözümlenememesi sağlık hakkının ihlali boyutuna vardırılmıştır. Bu konuda Savcılık ve İdare ile görüşmeler devam ettirilecektir. Mahpusların kişisel temizlik ve COVID-19 ve genel sağlıklarının korunabilmesi için acilen temizli malzemesine erişim sağlanmalı öncelikli olarak su sorununun çözülmesi gerekmektedir.
6. Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda içinde mahpusların diğer koşullardaki arkadaşları, akrabalarıyla mektuplaşmasının engellenmesi, genel bir yasaklama olarak sürdürülmesi hukuka aykırı olup her bir mektup ve duruma göre özgü kısıtlamalara gidilmesi yolu kanuni olarak zorunludur.
7. Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda keyfi, gayri resmi uygulamaların yoğun olduğu, resmiyet ve akıbet konusunda ciddiye alınması gereken uygulama COVID-19 ile beraber yoğunlaşmıştır. Rutin işleyiş halini alan keyfi uygulamaların mahpuslara getirilen sınırlamaların ortadan kaldırılabilmesi için başvuruların yapılması gerekmektedir.
8. Sağlık hakkına erişiminde (revir-hastane sevki, bekletilme, 24 saat sağlık hizmeti gibi) ve tedavi süreçlerinde yaşanan aksaklıklar tarafımızca teyit edilmiş olup ilgili

kurumlara ulusal ve uluslararası mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerini usulüne uygun şekilde yerine getirilmesi çağrımızı yineliyoruz.

9. Şırnak T Tipi Hapishanesinde yaşanan hak ihlallerine son verilmeli mahpuslar, ulusal ve uluslararası mevzuat gereğince insan onuruna yaraşır, hukuksal güvenlik ve belirlilik içinde asgari infaz koşulları sağlanmalıdır.
10. Aşağıda isimleri yazılı imzacı kurumlar olarak mahpusların sağlık, yaşam ve insan onuruna yaraşır infaz koşullarının sağlanması kapsamında ulusal ve uluslararası hukuk düzenlemeleri ışığında hukuki sürecin takipçisi olacağımızı kamuoyuna bildiririz.

ŞIRNAK BAROSU CEZAEVİ İZLEME KOMİSYONU
İNSAN HAKLARI DERNEĞİ ŞIRNAK ŞUBESİ HAPİSHANE KOMİSYONU
ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ ŞIRNAK TEMSİLCİLİĞİ